

YTTRANDE

Kulturdepartementet
103 33 Stockholm

REMISSVAR PÅ BETÄNKANDET "Spela samman – en ny modell för statens stöd till regional kulturverksamhet" (SOU 2010:11)

Svenska Filminstitutet vill härmed inkomma med följande yttrande över SOU 2010:11.

Sammanfattning

Svenska Filminstitutet anser att det är kontraproduktivt att föra över det stöd om 16 miljoner för regionala resurscentra som Filminstitutet handlägger, till det av utredningen föreslagna Bidrag till regional kulturverksamhet. Regionala resurscentra är en av de viktigare byggstenarna i det svenska filmlivet, både för talangutveckling och för visningsverksamhet.

Filmen är att betrakta som en egen sektor inom kulturen. Filminstitutet har det övergripande ansvaret för den nationella filmpolitiken, som syftar till att skapa de bästa förutsättningarna för produktion, visning och bevarande av värdefull film. För att till fullo kunna ta det ansvaret krävs ett sammanhållet filminstitut med överblick, kunskap och instrument för att stödja, stärka och samordna.

Att i en tid när vi står inför ett genomgripande teknikskifte och starkt förändrade konsumtionsmönster dela upp vitala funktioner på olika instanser, skulle innebära att man allvarligt skadar den svenska filmens utvecklingsmöjligheter.

Filmens unika ställning

Filmavtalet

Sedan 1963 har man i Sverige valt att se filmen som en helt egen sektor inom kulturen. Genom ett avtal, Filmavtalet, mellan staten och filmbranschen, det vill säga de som producerar och visar film, skapas förutsättningar för att utveckla den svenska filmen. Avtalslösningen illustrerar väl den dubbla verklighet som filmen lever i, både konst och kommers, filmen är en kulturprodukt som ska hävda sig på en konkurrensutsatt marknad.

Svensk filmproduktion finansieras genom samverkan mellan privat och offentligt kapital. Det är samma förhållande i hela EU och denna samverkan är också reglerad i särskilda "Cinema guidelines". Dessa har sin grund i en strävan att säkerställa produktion av inhemsk film. Något som, med få undantag, skulle vara omöjligt utan offentliga insatser.

Publiken

Filmen är också den bredaste kulturformen. Den håller sitt grepp om publiken på biografen samtidigt som filmtittandet ökar starkt i alla nya visningsfönster. Den svenska filmen har en stark ställning.

Av alla biobiljetter som säljs är i genomsnitt närmare en fjärdedel sålda till en svensk film, vilket är högt jämfört med de flesta europeiska länder. 2009 uppmättes den svenska filmens marknadsandel på biograf till 32,7 % och då löstes dryga 5 miljoner biljetter till en svensk film.

Filmpolitikens mål

I det nu gällande 2006 års filmavtal är målen för Svenska Filminstitutets verksamhet uttryckta. Det heter bland annat "stödja och stimulera förnyelse och utveckling av värdefull svensk filmproduktion" samt "distribution och visning av film i hela landet" och vidare "verka för att svensk film ska spegla hela landet". Det är starkt fokus på ett övergripande ansvar för filmen i hela landet.

Förutom att vara en part i Filmavtalet avsätter staten också särskilda medel till olika filmkulturella insatser. I propositionen (Prop. 2005/06:3) som ligger till grund för 2006 års filmavtal och för den filmkulturella verksamhet som Filminstitutet har ansvar för, sammanfattas hela den nationella filmpolitiken. Främjandet av den regionala och lokala filmkulturen, särskilt med tanke på barn och unga, får här samma tyngdpunkt som övriga insatser. Det är tydligt hur allt ska samverka.

För Filminstitutet, som har samordningsansvar för hela sektorn, är det självklart att det ansvaret samtidigt kräver möjligheter att påverka alla enskilda beståndsdelar.

Filmproduktionens villkor

Produktion av film på professionell nivå är idag en verksamhet som både inbegriper många olika kompetenser och kräver insatser från flera olika håll.

Finansieringen förutsätter ett samspel mellan flera olika aktörer, både privata och offentliga, liksom nationella och internationella.

Filminstitutet är närmast undantagslöst den största enskilda intressenten, att finansiera en film helt utan det nationella offentliga stödet är i stort sett omöjligt.

För att kunna "stimulera förnyelse och utveckling av värdefull svensk filmproduktion" krävs förutom specialistkompetens också en bred kunskap om filmmiljön i alla dess delar.

Regionala resurscentras betydelse

De regionala resurscentra för film och video har med sina drygt tjugo år på nacken vuxit till en av filmpolitikens viktigare tillgångar. Målet för resurscentra är att främja regional och lokal filmverksamhet med inriktning på barn och unga, och utgör därmed basen i ett komplicerat bygge som syftar till att både ta tillvara talanger och forma en medveten filmkonsument.

I det mångskiftande system som formar talanger och skapar nya filmerättelser är den lokala förankringen och de regionala insatserna värdefulla, rentav nödvändiga, för att *"svensk film ska spegla hela landet"*. Filminstitutet ser de regionala verksamheterna som basen i en pyramid där toppen utgörs av långfilmerna. Vägen upp dit är ett intrikat samspel mellan olika stödinsatser i samverkan.

I basen finns "plantskolor" för unga filmare. För att skapa en mer jämställd filmbransch har Filminstitutet identifierat den här miljön som särskilt viktig för att få fler unga kvinnor att uttrycka sig med rörlig bild.

Filminstitutets svar på utredningens förslag

Kulturutredningen (SOU 2009:16) lämnade filmen därhän med motiveringen att den hade sin egen utredning. Det bör tolkas som om man därmed också erkänner dess särställning.

Filmutredningen (SOU 2009: 73) däremot föreslog att Filminstitutets stöd till regionala resurscentra skulle ingå i den av Kulturutredningens föreslagna portföljmodell, detta med mindre förbehåll, oftast i polemik med regionala resurscentras samarbetsråd. I Filminstitutets remissvar på Filmutredningen påpekade vi med bestämdhet att stödet bör ligga kvar hos Filminstitutet eftersom vi som sektorsorgan hanterar andra stöd som samspelar med stödet till regionala resurscentra.

Filmutredningen diskuterar också regionernas framtida roll vid en eventuell offentlig insats i samband med digitalisering av biografier. Ett resonemang som återkommer i föreliggande utredning.

- Det är Filminstitutets bestämda uppfattning att en offentlig insats för att digitalisera biografier måste hanteras på den nationella nivån, något som understryks av alla de försök som nu görs på andra håll i Europa för att förhindra en utslagning av mindre biografier.

Filminstitutet ansluter sig till de kulturpolitiska mål som regeringen redovisar i Tid för kultur. Vi menar också att staten via sina myndigheter och institutioner ska stå för den nationella överblicken. På filmens område gör Filminstitutet det. Och som vi beskrivit tidigare är kunskapen om och möjligheten för att kunna agera på alla filmens områden en förutsättning för att kunna producera ny, värdefull svensk film. Att *"starka och livskraftiga institutioner i varje region"* skulle vara en förutsättning för den nationella kulturpolitiken gäller därmed inte fullt ut på filmens område, där Sverige är en liten marknad i starkt beroende av omvärlden.

I kapitel 5.2.1 medger utredningen att man har övervägt möjligheten att låta den nya modellen utgå från nuvarande förhållanden, och inte sammanföra anslagen helt och hållet utan endast ge Statens Kulturråd en samordnande roll. Därigenom säger man att det skulle bli tydligt för landstingen hur mycket som var avsatt för olika ändamål. Men man valde istället att ge utrymme för regionala prioriteringar.

- För Filminstitutet är den öppningen oroväckande. Det handlar i filmens fall om mycket begränsade medel. Möjliga nedprioriteringar av redan mycket begränsade medel skulle få förödande konsekvenser.

I ett fall har dock utredningen valt att inte föra över anslag. Den föreslår att Kungliga Biblioteket även fortsättningsvis ska disponera de medel man idag fördelar. Skälet är att KB har ett särskilt samordningsuppdrag inom biblioteksväsendet.

- Man skulle med fog kunna hävda att Filminstitutet har ett motsvarande samordningsuppdrag när det gäller filmen.
- Ytterst oroande är även att utredningen anser att regeringen bör överväga att överföra flera andra delar av det statliga filmstödet till det nya regionala bidragsanslaget. Oavsett vilka stöd man syftar på (inga särskilda stöd pekas ut), kommer det att få konsekvenser för en sammanhållen nationell filmpolitik.

Filminstitutet har under senare år genomfört ett stort arbete med att se över de filmkulturella stöden. De har sammanförts, systematiserats och kopplats till tydliga mål. Riktlinjerna har reviderats och externa referensgrupper har införts. Allt för att effektivisera, utnyttja den kompetens vi besitter bättre och göra beslutsprocesserna så transparenta som möjligt.

Dessutom har nya rutiner för uppföljning och utvärdering införts. En särskilt framtagen plan ligger till grund för utvärderingarna. Statistik från alla Filminstitutets aktiviteter samordnas numera också i ett nytt integrerat digitalt system. Allt för att garantera en komplett bild.

- Filminstitutet anser att det för helheten är oroväckande att en del av utvärdering, uppföljning och statistik på det filmkulturella området, om förslaget blir verklighet, kommer att hamna utanför Filminstitutet.

Filminstitutet har ett aktivt och nära samarbete med Statens Kulturråd och har också med stort intresse följt det framgångsrika arbetet med regionala avsiktsförklaringar. Ett arbete som vi gärna medverkar i utan att det aktuella bidraget måste överföras till Kulturrådet.

Stockholm den 10 maj 2010

Vänliga hälsningar

Cissi Elwin Frenkel

VD